

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1996-1997

24 MARS 1997

Proposition de loi instituant le droit de vote et d'éligibilité des non-Belges aux élections communales(1)

(Déposée par Mme Milquet)

DÉVELOPPEMENTS

I. OBJECTIFS DE LA PROPOSITION

La présente proposition a pour objectif d'octroyer le droit de vote et d'éligibilité aux élections communales, tant aux étrangers européens que non européens.

1. Droit de vote et d'éligibilité aux ressortissants européens

Le Traité sur l'Union européenne, fait à Maastricht le 7 février 1992 prévoit, en son article 8 B, pour tout citoyen de l'Union résidant dans un État membre dont il n'est pas ressortissant, le droit de vote et d'éligibilité aux élections municipales et aux élections du Parlement européen dans l'État membre où il réside, dans les mêmes conditions que les ressortissants de cet État.

Les chambres législatives ont adopté le projet de loi portant approbation du Traité et de l'Acte final, respectivement le 17 juillet 1992 (Chambre des représentants) et le 4 novembre 1992 (Sénat).

(1) En remplacement du doc. 1-588/1 distribué précédemment.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1996-1997

24 MAART 1997

Wetsvoorstel tot instelling van het actief en het passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen voor niet-Belgen(1)

(Ingediend door mevrouw Milquet)

TOELICHTING

I. DOEL VAN HET VOORSTEL

Dit voorstel heeft tot doel het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen zowel aan Europese als aan niet-Europese vreemdelingen toe te kennen.

1. Actief en passief kiesrecht voor Europese onderdanen

Artikel 8 B van het Verdrag over de Europese Unie, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992, bepaalt dat iedere burger van de Unie die verblijft in een Lid-Staat waarvan hij geen onderdaan is, het actief en passief kiesrecht bezit bij gemeenteraadsverkiezingen en bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de Lid-Staat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die Staat (...).

De wetgevende Kamers hebben het wetsontwerp houdende goedkeuring van het Verdrag en van de Slotakte goedgekeurd; dat gebeurde op 17 juli 1992 (Kamer van volksvertegenwoordigers) en op 4 november 1992 (Senaat).

(1) Ter vervanging van het eerder rondgedeelde stuk 1-588/1.

Le Conseil d'État a toutefois rappelé, dans son avis rendu le 6 mars 1992 sur l'avant-projet de loi portant approbation du Traité sur l'Union européenne (doc. Chambre, 1991-1992, n° 482/1, p. 71) qu'il existe une contradiction manifeste entre l'article 4, alinéa 2, ancien (l'actuel article 8, alinéa 2) de la Constitution et l'article 8 B du Traité sur l'Union européenne.

En effet, le prescrit constitutionnel subordonne l'exercice des droits politiques, parmi lesquels le droit de vote et d'éligibilité, à la qualité de Belge.

La proposition de révision de l'article 8 de la Constitution, déposée au Sénat par Mme Delcourt-Pêtre et moi-même (doc. 1-569/1), tend, en conséquence, à adapter le prescrit constitutionnel au prescrit supranational, en supprimant à l'article 8, alinéa 2, de la Constitution la qualité de Belge comme condition nécessaire à l'exercice des droits politiques.

Une fois qu'il aura été procédé à la révision de l'article 8 de la Constitution, il y a aura lieu de modifier la loi électorale communale en vue des prochaines élections organisées à ce niveau de pouvoir en octobre 2000.

Le 19 décembre 1994, le Conseil de l'Union européenne adoptait, en effet, la directive fixant les modalités de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité aux élections municipales pour les citoyens de l'Union résidant dans un État membre dont ils n'ont pas la nationalité (directive 94/80/C.E. du Conseil du 19 décembre 1994, J.O.C.E., n° L 368 du 31 décembre 1994, p. 38).

Le principe énoncé à l'article 3 de la directive est le suivant:

«Toute personne qui, au jour de référence:

a) est citoyen de l'Union au sens de l'article 8, § 1er, alinéa 2, du Traité et

b) sans avoir la nationalité réunit, par ailleurs, les conditions auxquelles la législation de l'État membre de résidence subordonne le droit de vote et l'éligibilité de ses ressortissants,

a le droit de vote et d'éligibilité aux élections municipales dans cet État membre, conformément aux dispositions de la présente directive».

Quant à son entrée en vigueur, l'article 14 de la directive dispose que:

«Les États membres mettent en vigueur les dispositions législatives, réglementaires et administratives nécessaires pour se conformer à la présente directive avant le 1er janvier 1996. Ils en informent immédiatement la Commission.»

In zijn advies van 6 maart 1992 over het voorontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag over de Europese Unie (Stuk Kamer, 1991-1992, nr. 482/1, blz. 71) heeft de Raad van State er evenwel aan herinnerd dat het oude artikel 4, tweede lid, van de Grondwet (het huidige artikel 8, tweede lid) duidelijk in strijd is met artikel 8 B van het Verdrag over de Europese Unie.

De Grondwet maakt immers de uitoefening van de politieke rechten, waaronder het actief en passief kiesrecht, afhankelijk van het bezit van de staat van Belg.

Het voorstel tot herziening van artikel 8 van de Grondwet, dat ik samen met mevrouw Delcourt-Pêtre in de Senaat heb ingediend (Stuk nr. 1-569/1), beoogt bijgevolg de aanpassing van de grondwettelijke bepaling aan de supranationale bepaling. Dat gebeurt door in artikel 8, tweede lid, van de Grondwet, de staat van Belg als noodzakelijke voorwaarde voor het uitoefenen van politieke rechten te schrappen.

Zodra artikel 8 van de Grondwet herzien is, is het wenselijk de gemeentekieswet te wijzigen met het oog op de eerstvolgende gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2000.

Op 19 december 1994 keurde de Raad van de Europese Unie immers de richtlijn goed tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een Lid-Staat waarvan zij de nationaliteit niet bezitten (richtlijn 94/80/EG van de Raad van 19 december 1994, PBEG, nr. L 368 van 31 december 1994, blz. 38).

Het in artikel 3 van de richtlijn gehuldigde principe is het volgende:

«Een ieder die op de referentiedag

a) burger is van de Unie in de zin van artikel 8, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag, en,

b) zonder de nationaliteit van de Lid-Staat van verblijf te bezitten, voor het overige voldoet aan de voorwaarden waaraan de wetgeving van deze Staat het actieve en passieve kiesrecht van zijn onderdanen onderwerpt,

heeft in de Lid-Staat van verblijf actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen overeenkomstig deze richtlijn.»

In verband met de inwerkingtreding bepaalt artikel 14 van de richtlijn het volgende:

«De Lid-Staten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om vóór 1 januari 1996 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de commissie daarvan onverwijld in kennis.»

Il s'avère que le délai de mise en œuvre de la directive est déjà écoulé. Sous peine d'être en infraction au regard de la réglementation communautaire, la Belgique doit, à tout le moins, organiser ses prochaines élections communales (soit en l'an 2000) conformément aux règles de droit européennes.

Plus précisément, compte tenu du fait que l'article 3 de la loi électorale communale prévoit que «le 1er août de l'année durant laquelle le renouvellement ordinaire des conseils communaux a lieu, le collège des bourgmestre et échevins dresse une liste des électeurs communaux», la future loi instituant le droit de vote et d'éligibilité des ressortissants des États membres de la Communauté européenne aux élections communales en Belgique devrait entrer en vigueur au plus tard le 31 juillet 2000.

Aussi, le premier objectif de cette proposition est d'appliquer la directive de 1994.

2. Droit de vote et d'éligibilité aux ressortissants non européens

L'octroi du droit de vote aux élections communales aux ressortissants non européens constitue le deuxième objectif de cette proposition.

En raison des dispositions du Traité de Maastricht et de la directive du 19 décembre 1994, une première séparation historique a été opérée entre la notion de nationalité et la notion de citoyenneté.

Aussi est-il difficilement acceptable, au regard de nos principes d'égalité, d'accorder au niveau des élections communales un droit de vote et même d'éligibilité à un ressortissant européen qui viendrait juste de s'établir en Belgique et, par ailleurs, de le refuser à un ressortissant non européen qui y résiderait depuis de longues années et qui aurait tissé dans une commune tout un réseau de relations et d'intégration.

Il est donc indispensable d'éviter toute discrimination, et pour ces raisons, il est souhaitable d'octroyer le même droit de vote aux ressortissants non européens.

Plusieurs autres éléments plaident également en faveur de l'octroi du droit de vote aux étrangers non européens au niveau des élections communales :

* Un étranger doit pouvoir avoir le droit de ne pas opter pour la nationalité belge, mais d'avoir le droit d'exercer son droit de vote aux élections communales, car le fait d'opter pour la nationalité belge peut symboliser pour lui le reniement de ses racines et, parfois, la perte de sa nationalité d'origine. La volonté d'adhésion à la commune et à la communauté dans laquelle il vit et la volonté d'y

Het blijkt dat de termijn binnen welke de richtlijn moest worden uitgevoerd, reeds verstreken is. België moet, indien het de regelgeving van de Europese Gemeenschap wil naleven, op zijn minst de volgende gemeenteraadsverkiezingen (dat wil zeggen in het jaar 2000) overeenkomstig de Europese rechtsregels organiseren.

Gelet op het feit dat artikel 3 van de gemeentekieswet bepaalt dat het college van burgemeester en schepenen een lijst van de gemeenteraadskiezers opmaakt op 1 augustus van het jaar tijdens hetwelk de gewone vernieuwing van de gemeenteraden plaatsheeft, zou de toekomstige wet tot instelling van het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in België voor de onderdanen van de Lid-Staten van de Europese Unie uiterlijk op 31 juli 2000 in werking moeten treden.

Dit voorstel beoogt dan ook op de eerste plaats de richtlijn van 1994 ten uitvoer te brengen.

2. Actief en passief kiesrecht voor de onderdanen van niet-Europese landen

De tweede doelstelling van dit voorstel is het toekennen van het actief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen aan de onderdanen van niet-Europese landen.

Met de bepalingen van het Verdrag van Maastricht en de richtlijn van 19 december 1994 is een eerste historisch onderscheid gemaakt tussen het begrip nationaliteit en het begrip burgerschap.

Daarom is het in het licht van onze gelijkheidsprincipes moeilijk te aanvaarden dat het actief en zelfs het passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen toegekend wordt aan een pas in België gevestigde Europese onderdaan terwijl dit recht anderszijds ontzegd zou worden aan een onderdaan van een niet-Europees land die hier sinds lang gevestigd is, in de gemeente heel wat relaties heeft opgebouwd en er zich geïntegreerd heeft.

Daarom moet men elke discriminatie vermijden. Het is dan ook wenselijk dat aan de onderdanen van niet-Europese landen hetzelfde kiesrecht wordt toegekend.

Er zijn verschillende andere factoren die eveneens pleiten voor de toekenning van het kiesrecht aan onderdanen van niet-Europese landen :

* Een vreemdeling moet het recht kunnen hebben om niet te kiezen voor de Belgische nationaliteit maar moet zijn kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen kunnen uitoefenen. De keuze voor de Belgische nationaliteit kan voor hem immers het symbool zijn van de verloochening van zijn wortels en vaak verliest hij hierdoor zijn oorspronkelijke nationaliteit. De wil om deel uit te maken van de gemeente en

avoir son mot à dire ne doit pas être, au niveau local, conditionnée à une volonté de naturalisation. La citoyenneté peut en effet être différenciée de la nationalité, au niveau communal. C'est en effet au niveau communal que les étrangers peuvent le plus facilement établir une communauté de vie, établir des relations sociales en liaison avec l'école, les commerçants, la commune. C'est au niveau local que l'étranger s'intègre et qu'il peut, même s'il souhaite garder sa nationalité pour des raisons qui lui sont propres, développer une envie de participation, de citoyenneté et d'intégration.

* Les exemples étrangers hollandais, suédois et irlandais démontrent que l'exercice de ce droit de vote s'est déroulé dans de bonnes conditions, que le paysage politique, au niveau communal, n'en a pas été profondément modifié, les votes des étrangers s'exerçant, généralement, en faveur de listes tout à fait différentes.

* L'octroi du droit de vote aux élections communales devrait permettre une meilleure intégration des étrangers qui ont décidé de s'établir dans notre pays, sans préjudice des autres moyens d'intégration, telle la politique du logement, de la jeunesse, de l'enseignement et de la lutte contre l'exclusion sociale.

* En octroyant le droit de vote aux étrangers non européens, sans exiger leur naturalisation, on permettra inmanquablement une meilleure prise de considération des intérêts et des préoccupations de ceux qui sont bien souvent les plus marginalisés, les plus vulnérables et les plus exclus d'une commune. Plusieurs études universitaires ont en effet démontré que les quartiers les plus négligés de certaines communes sont souvent les quartiers où les habitants n'ont pas le droit de vote. L'octroi du droit de vote constituera dès lors un « indicatif » indispensable pour le milieu politique afin de prendre en compte leur situation et leurs préoccupations. C'est au niveau communal que l'étranger doit être le mieux pris en considération pour éviter sa marginalisation et lui permettre de bénéficier d'une politique communale d'égalité des chances, voire de discrimination positive.

* Les ressortissants étrangers ont déjà le droit de vote lors des élections sociales dans les entreprises, ce qui crée une véritable égalité entre travailleurs et n'a en rien altéré, que du contraire, les débats et les décisions en la matière.

Pour ces différentes raisons, il apparaît opportun d'octroyer le droit de vote aux ressortissants non européens.

Cependant, en vue de ne pas galvauder ce droit de vote qui constitue un acte important dans une démocratie et qui nécessite une démarche positive et une envie personnelle de l'exercer, la proposition prévoit

van de gemeenschap waarin men leeft en om er zeggenschap te verkrijgen, mag op plaatselijk vlak niet gebonden zijn aan de wil om de naturalisatie te verkrijgen. Het burgerschap kan immers gescheiden worden van de nationaliteit in de gemeente. Op gemeentelijk vlak kunnen vreemdelingen immers het gemakkelijkst een leefgemeenschap vormen, sociale betrekkingen opbouwen met de school, de handelaars, de gemeente. De vreemdeling integreert zich op plaatselijk vlak en kan daar een verlangen ontwikkelen om te participeren, om zich te integreren als burger, zelfs indien hij om persoonlijke redenen zijn nationaliteit wenst te behouden.

* De buitenlandse voorbeelden in Nederland, Zweden en Ierland tonen aan dat de uitoefening van dit kiesrecht in goede omstandigheden verlopen is en dat het politieke landschap in de gemeente geen grondige wijzigingen heeft ondergaan aangezien de vreemdelingen over het algemeen hun stem uitbrengen op zeer uiteenlopende lijsten.

* Door de toekenning van het actief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen moet het mogelijk worden de vreemdelingen die besloten hebben zich in ons land te vestigen, beter te integreren, zonder de andere middelen tot integratie zoals de huisvesting, de jeugdwerking, het onderwijs, de strijd tegen de maatschappelijke uitsluiting, te verwaarlozen.

* Als men niet-Europese vreemdelingen het kiesrecht toekent zonder van hen de naturalisatie te vragen, kan men ontegenzeggelijk beter rekening houden met de belangen en het streven van hen die vaak in de rand leven en behoren tot de meest kwetsbaren en de meest uitgestotenen van een gemeente. Uit verschillende studies van universiteiten blijkt immers dat de meest verwaarloosde wijken in bepaalde gemeenten vaak die wijken zijn waar de bewoners geen kiesrecht hebben. Wanneer zij het kiesrecht krijgen, moet dit voor de beleidvoerders dan ook een stimulans zijn om rekening te houden met hun toestand en hun behoeften. Wil men vermijden dat de vreemdeling aan de rand van de maatschappij terechtkomt en wil men hem laten delen in een gemeentelijk beleid van gelijke kansen of zelfs van positieve discriminatie, dan kan men het best op gemeentelijk vlak aan zijn trekken laten komen.

* Buitenlanders hebben reeds kiesrecht bij de sociale verkiezingen in de ondernemingen, wat een echte gelijkheid onder de werknemers teweegbrengt en de debatten en de beslissingen in dit domein geenszins negatief beïnvloed heeft, wel integendeel.

Om al deze verschillende redenen is het aan te bevelen het kiesrecht toe te kennen aan de onderdanen van niet-Europese landen.

Het is echter niet de bedoeling misbruik te maken van het kiesrecht. De uitoefening van dit recht is in een democratie een belangrijke daad en vereist een positieve stap en een persoonlijke ingesteldheid.

que seuls ceux qui le demandent se verront accorder le droit de vote s'ils répondent à différentes conditions. En ce qui concerne les conditions, il est prévu une résidence de cinq ans et la possession d'un droit d'établissement, ce qui démontre une stabilité et une intégration dans la commune.

En ce qui concerne l'éligibilité, il a été considéré, à l'instar de ce que prévoit la directive de 1994, qu'il était difficile d'octroyer d'un côté le droit de vote aux ressortissants non européens et de refuser le droit d'éligibilité. Si l'on veut en effet dissocier la citoyenneté de la nationalité, renforcer l'intégration et la participation des étrangers, il convient d'octroyer le droit d'éligibilité pour les non-Européens comme pour les Européens, le droit de vote et d'éligibilité étant indissociablement liés.

Cependant, les attributions de l'exécutif du pouvoir communal peuvent comporter la participation à l'exercice de l'autorité publique et à la sauvegarde des intérêts généraux; l'article 5.3 de la directive 94/80 C.E. du Conseil du 19 décembre 1994 permet aux États membres de disposer que seuls leurs propres ressortissants sont éligibles aux fonctions de chef, d'adjoint ou de suppléant ou, encore, de membre du collège directeur de l'exécutif d'une collectivité locale de base si ces personnes sont élues pour exercer ces fonctions pendant la durée du mandat.

Aussi semble-t-il indispensable d'exiger une volonté claire d'adhésion à l'État et donc d'imposer une condition de nationalité pour devenir bourgmestre.

En effet, la fonction de bourgmestre relève de l'imperium, car elle touche à l'exercice de la force publique, le bourgmestre étant chef de la police. Par ailleurs, au niveau administratif, comme organe déconcentré, il constitue un rouage essentiel de l'État belge.

II. RÉSUMÉ DE LA PROPOSITION

1. Octroi du droit de vote

* la suppression de la condition de nationalité belge pour les élections communales, telle que prévue à l'article 1er de la loi électorale communale aux élections communales, tant pour les ressortissants de l'Union européenne que pour les ressortissants non européens;

* l'obligation, pour l'ensemble des ressortissants étrangers, de manifester aux autorités communales

Daarom bepaalt dit voorstel dat het kiesrecht alleen toegekend wordt aan degenen die erom verzoeken, op voorwaarde dat ze aan verschillende voorwaarden voldoen. De gestelde voorwaarden zijn een verblijf van vijf jaar en het bezit van een vestigingsrecht, hetgeen aantoont dat zij vast in de gemeente verblijven en er geïntegreerd zijn.

Wat het passief kiesrecht betreft, kan men ervan uitgaan, in overeenstemming met wat de richtlijn van 1994 bepaalt, dat het moeilijk zou zijn enerzijds het actief kiesrecht toe te kennen aan de onderdanen van niet-Europese landen en anderzijds het passief kiesrecht te weigeren. Indien men immers het burgerschap van de nationaliteit wil scheiden en de integratie en participatie van de vreemdelingen wil bevorderen, dan moet men het passief kiesrecht aan niet-Europeanen zowel als aan Europeanen toekennen, want beide rechten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Tot de bevoegdheden van het bestuur van een gemeente behoren eventueel deelname aan de uitoefening van het openbaar gezag en de bescherming van de algemene belangen; artikel 5.3 van de richtlijn 94/80 EG van de Raad van 19 december 1994 stelt de Lid-Staten in staat te bepalen dat alleen hun eigen onderdanen verkiesbaar zijn voor de functies van hoofd, plaatsvervanger/ adjunct of lid van het bestuur van een primair lokaal lichaam, voor zover zij worden verkozen voor het uitoefenen van deze functies gedurende de mandaatsperiode.

Het lijkt dan ook onontbeerlijk te eisen dat blijkt moet worden gegeven van verbondenheid met de betrokken Lid-Staat en dat er een nationaliteitsvoorwaarde wordt opgelegd om burgemeester te kunnen worden.

Het ambt van burgemeester is een gezagsfunctie, die verband houdt met de uitoefening van de openbare macht daar de burgemeester het hoofd van de politie is. Op bestuurlijk gebied is hij, als gedecentraliseerd orgaan, een van de essentiële geledingen van de Belgische Staat.

II. INHOUD VAN HET VOORSTEL

1. Toekenning van het actief kiesrecht

* de voorwaarde van de Belgische nationaliteit voor de gemeenteraadsverkiezingen, als bepaald in artikel 1 van de gemeentekieswet, wordt afgeschaft zowel voor de onderdanen van de Europese Unie als voor de onderdanen van niet-Europese landen;

* alle vreemdelingen zijn verplicht om vóór de datum waarop de kiezerslijst opgemaakt wordt, en

avant la date à laquelle la liste des électeurs est arrêtée et selon des modalités prévues par arrêté royal, leur volonté d'exercer leur droit de vote;

* l'obligation, pour les ressortissants étrangers non européens de posséder un droit d'établissement en Belgique (accordé par le ministre de l'Intérieur) et de résider depuis 5 ans en Belgique au moment de la manifestation de la volonté;

* l'obligation, pour la commune, d'informer en temps utile les ressortissants étrangers de la suite réservée à leur demande d'inscription sur la liste électorale ou de la décision concernant la recevabilité de leur candidature;

2. Octroi du droit d'éligibilité

* la reconnaissance du droit d'éligibilité dans les mêmes conditions que les Belges pour l'ensemble des ressortissants européens et d'un droit d'éligibilité pour les étrangers non européens à condition de posséder un droit d'établissement reconnu et de résider depuis 10 ans en Belgique;

* l'obligation, pour les ressortissants étrangers qui désirent poser leur candidature, de présenter une attestation des autorités administratives compétentes de l'État d'origine certifiant qu'ils ne sont pas déchus du droit d'éligibilité dans cet État;

* l'imposition d'une information obligatoire par les communes, le cas échéant, dans leur langue, à l'ensemble des ressortissants étrangers qui ont manifesté leur volonté d'exercer leur droit de vote, tant sur l'institution communale que sur les projets des différentes listes en présence;

* l'obligation de posséder la nationalité belge pour être bourgmestre.

Joëlle MILQUET.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 1er de la loi électorale communale du 4 août 1932 sont apportées les modifications suivantes:

1° au § 1er, le 1° est supprimé et les 2°, 3° et 4° sont renumérotés en 1°, 2° et 3°;

op de wijze bepaald door een koninklijk besluit, aan het gemeentebestuur kenbaar te maken dat zij hun kiesrecht willen uitoefenen;

* de onderdanen van niet-Europese landen moeten in België een vestigingsrecht (toegekend door de minister van Binnenlandse Zaken) bezitten en op het ogenblik dat zij hun wil kenbaar maken, sinds meer dan vijf jaar in België verblijven;

* de gemeente moet de vreemdelingen tijdig inlichten over het gevolg dat aan hun verzoek om inschrijving op de kiezerslijst gegeven is of over de beslissing betreffende de ontvankelijkheid van hun kandidatuur;

2. Toekenning van het passief kiesrecht

* het passief kiesrecht wordt aan alle Europese onderdanen toegekend onder dezelfde voorwaarden als voor de Belgen en aan de niet-Europese onderdanen op voorwaarde dat zij een erkend vestigingsrecht bezitten en sinds tien jaar in België verblijven;

* de buitenlanders die zich kandidaat willen stellen, moeten een attest voorleggen van de bevoegde bestuurlijke overheid van de staat van herkomst, waaruit blijkt dat zij in deze staat hun passief kiesrecht niet verloren hebben;

* de gemeenten moeten aan alle vreemdelingen die te kennen hebben gegeven dat ze hun kiesrecht willen uitoefenen, eventueel in hun taal inlichtingen verschaffen zowel over de gemeentelijke instellingen als over de programma's van de verschillende opkomende lijsten;

* om burgemeester te zijn moet men de Belgische nationaliteit hebben.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 1 van de gemeentekieswet van 4 augustus 1932 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in § 1 wordt het 1° opgeheven en worden het 2°, 3° en 4° vernummerd tot 1°, 2° en 3°;

2° le même § 1er est complété par un 4°, libellé comme suit :

«4° lorsqu'il s'agit de ressortissants étrangers, avoir manifesté aux autorités communales, avant la date à laquelle la liste des électeurs est arrêtée, leur volonté d'exercer leur droit de vote et, s'il s'agit de ressortissants étrangers non européens, avoir résidé depuis cinq ans en Belgique au moment de la manifestation de la volonté et posséder le droit d'établissement en Belgique»;

3° le § 3, alinéa 1er, est remplacé par la disposition suivante :

«Les ressortissants étrangers qui n'ont pas manifesté leur volonté conformément au § 1er, 4°, ne sont pas repris dans la liste des électeurs.»;

4° au § 3, alinéa 2, le mot «pareillement» est supprimé;

5° le même article est complété par des §§ 5 et 6, libellés comme suit :

«§ 5. Un arrêté royal prévoit les modalités selon lesquelles et les délais endéans lesquels la commune informe en temps utile le ressortissant étranger de la suite réservée à sa demande d'inscription sur la liste électorale ou de la décision concernant la recevabilité de sa candidature.

§ 6. Une information adéquate sur le droit d'inscription sur la liste électorale des ressortissants étrangers visés au § 1er doit être organisée par la commune au moins trois mois avant la date à laquelle la liste électorale est arrêtée.

Une information objective et adéquate, le cas échéant dans la langue du ressortissant qui a manifesté sa volonté d'exercer son droit de vote, sur l'institution communale et les projets des différentes listes doit également être organisée par la commune au moins deux mois avant les élections. Un arrêté royal règle les modalités d'exécution de cette information.»

Art. 3

À l'article 65, alinéa 1er de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

1° le 1° est complété par les mots «ou ressortissant européen»;

2° le même alinéa 1er est complété par un 4°, libellé comme suit :

«4° être ressortissant d'un État n'appartenant pas à l'Union européenne et posséder un droit d'établissement depuis cinq ans en Belgique.»

Art. 4

L'article 65, alinéa 2, 1°, est complété *in fine* par les dispositions suivantes : «et les ressortissants

2° dezelfde § 1 wordt aangevuld met een 4°, luidende :

«4° wanneer men buitenlander is, aan het gemeentebestuur voor de datum waarop de kiezerslijst wordt afgesloten, blijk hebben gegeven van zijn wil om het actief kiesrecht uit te oefenen en, in het geval van een niet-Europese buitenlander, sinds vijf jaar in België verbleven hebben op het ogenblik waarop men blijk geeft van zijn wil om het actief kiesrecht uit te oefenen en het recht op vestiging in België bezitten.»

3° paragraaf 3, eerste lid, wordt vervangen als volgt :

«Buitenlanders die geen blijk hebben gegeven van hun wil overeenkomstig § 1, 4°, worden niet in de kiezerslijst opgenomen.»;

4° in § 3, tweede lid, vervalt het woord «eveneens»;

5° hetzelfde artikel wordt aangevuld met de §§ 5 en 6, luidende :

«§ 5. Een koninklijk besluit bepaalt op welke wijze en binnen welke termijn de gemeente de buitenlander tijdig inlicht over het gevolg dat gegeven is aan zijn verzoek om inschrijving op de kiezerslijst of over de beslissing betreffende de ontvankelijkheid van zijn kandidaatstelling.

§ 6. De gemeente moet minstens drie maanden vóór de datum waarop de kiezerslijst wordt afgesloten, gepaste voorlichting verstrekken over het recht op inschrijving op de kiezerslijst van de buitenlanders bedoeld in § 1.

De gemeente moet eveneens minstens twee maanden vóór de verkiezingen objectieve en gepaste voorlichting verstrekken, eventueel in de taal van de vreemdeling die blijk gegeven heeft van zijn wil om het actief kiesrecht uit te oefenen, over het gemeentebestuur en de programma's van de verschillende lijsten. Een koninklijk besluit bepaalt op welke wijze die voorlichting wordt verstrekt.»

Art. 3

In artikel 65, eerste lid, van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het 1° wordt aangevuld met de woorden : «of onderdaan zijn van de Europese Unie»;

2° hetzelfde lid wordt aangevuld met een 4°, luidende :

«4° onderdaan zijn van een staat die niet tot de Europese Unie behoort, en sedert vijf jaar een recht op vestiging in België bezitten.»

Art. 4

In artikel 65 worden aan het slot van het tweede lid, 1°, toegevoegd de woorden «en de buitenlanders

étrangers qui n'ont pas présenté une attestation aux autorités administratives compétentes de l'État d'origine certifiant qu'ils ne sont pas déchus du droit d'éligibilité dans cet État, sauf s'il s'agit d'un État n'appartenant pas à l'Union européenne et qu'un arrêté royal exonère de l'obligation prévue ci-dessus en raison du caractère non démocratique de cet État».

Art. 5

L'article 66 de la même loi, abrogé par la loi du 16 juillet 1993, est rétabli dans la rédaction suivante:

«*Art. 66.* — Pour pouvoir être nommé bourgmestre, il faut être Belge.»

Art. 6

La présente loi est applicable pour les élections communales de 2000. Un arrêté royal règle les modalités d'application de la présente loi.

Joëlle MILQUET.

die geen attest aan de bevoegde bestuurlijke overheid van hun land van herkomst hebben voorgelegd waaruit blijkt dat zij het passief kiesrecht in deze staat niet hebben verloren, tenzij het gaat om een staat die niet tot de Europese Unie behoort en een koninklijk besluit vrijstelling verleent van de bovenvermelde verplichting wegens het niet-democratische karakter van deze staat».

Art. 5

Artikel 66 van dezelfde wet, opgeheven door de wet van 16 juli 1993, wordt hersteld in de volgende lezing:

«*Art. 66.* — Om tot burgemeester benoemd te kunnen worden, moet men Belg zijn.»

Art. 6

Deze wet is van toepassing op de gemeenteraadsverkiezingen van 2000. De uitvoering van deze wet wordt geregeld bij koninklijk besluit.